

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НУМІЗМАТИКА ТА ІСТОРІЯ ГРОШОВОГО ОБІГУ

Освітньо-наукова програма «Історія та археологія»
Рівень вищої освіти третій («доктор філософії»)
Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Кропивницький – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Програмні результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Ознаки дисципліни
8. Пререквізити
9. Технічне та програмне забезпечення / обладнання
10. Політика курсу
11. Навчально-методична карта дисципліни
12. Система оцінювання та вимоги
13. Рекомендовані джерела та література

1. Загальна інформація

Назва курсу	НУМІЗМАТИКА ТА ІСТОРІЯ ГРОШОВОГО ОБІГУ
Викладач	ОРЛИК Василь Михайлович , доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри Історії, археології, інформаційної та архівної справи
Профайл викладача	ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7947-9557 https://www.scopus.com/authid/detail.uri?origin=resultslist&authorId=57195333722&zone= https://www.webofscience.com/wos/woscc/summary/21941e7a-48fa-4c93-9d58-378e111ed8c3-25659a98/relevance/1
Контактний телефон	0954239599
Е-пошта	v.m.orlik@gmail.com
Фейсбук	https://www.facebook.com/v.m.orlik
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача)
Система дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Анотація курсу. Наукове пізнання історії монетної справи, грошово-вагових систем і грошового обігу. Процес нумізматичного дослідження багатогранний, він включає в себе всебічне вивчення самих монет зображень, написів, ваги, розміру, складу металу, а також складу і топографії монетних скарбів. Аналіз поширення знахідок окремих монет і скарбів створює можливості для важливих висновків по історії економіки, грошового обігу, торгівлі і торгових шляхів. Вивчення ваги монет (грошова метрологія) може виявити грошові реформи, про які немає абсолютно ніяких свідочств в письмових джерелах. Таким чином, нумізматика, як спеціальна галузь історичної науки дає важливий матеріал для розв'язання проблем історії та археології.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета: оволодіння здобувачами вищої освіти III науково-освітнього рівня системними теоретичними і практичними знаннями з нумізматики та історії грошового обігу.

Завдання:

Основним завданням вивчення дисципліни є формування компетентностей (інтегральних, загальних і фахових), важливих для особистісного розвитку майбутніх фахівців.

Інтегральні компетентності

ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності

ЗК 03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 04. Здатність ефективно застосовувати сучасні інформаційні технології та інструменти в науковій та науково-педагогічній роботі.

ЗК 05. Здатність до спілкування іноземною мовою в обсязі, достатньому для презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній і письмовій формах, розуміння іншомовних професійних та наукових текстів.

Фахові компетентності

СК 01 Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності в галузі історичної науки.

СК 02 Здатність обирати найбільш релевантні, передові концепції, методи, методики та підходи в проведенні досліджень в галузі історії та археології.

СК 03 Здатність розробляти та здійснювати власні науково-дослідні проекти у сфері економічних аспектів історичного розвитку, які дають змогу розв'язувати значущі наукові та соціокультурні проблеми, сприятимуть переосмисленню існуючого або створенню нового знання.

СК 05. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

СК 06. Здатність установлювати рівень об'єктивності фактологічної основи різних видів джерел та академічних текстів, визначати й оцінювати достовірність та репрезентативність інформації.

СК 08. Здатність працювати з різними нумізматичними джерелами, інформаційними ресурсами, отримувати, аналізувати та систематизувати інформацію з питань історії грошового обігу

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із практичними роботами; формат очний (offline / Face to face).

5. Програмні результати навчання

ПРН 3. Застосовувати іноземну мову для роботи з іншомовними джерелами й літературою та для представлення результатів власних наукових досліджень міжнародній спільноті.

ПРН 5. Виокремлювати нерозв'язані проблеми й прогалини в історіографічному масиві.

ПРН 6. Демонструвати здатність до використання сучасних методів пошуку, збору й оброблення інформації, аналізу та класифікації сукупності різновидових історичних джерел, достатніх для здійснення наукового дослідження.

ПРН 7. Продувати нові ідеї щодо розв'язання комплексних проблем у галузі професійної дослідницько-інноваційної діяльності.

ПРН 8. Уміння планувати та реалізовувати на практиці оригінальне самостійне наукове дослідження з історії економічних процесів, нумізматики та грошового обігу, формулювати мету й завдання з теми наукового дослідження, визначати його пріоритети, проводити самостійне наукове дослідження яке має наукову новизну, теоретичну і практичну цінність та сприяє розв'язанню значущих соціокультурних проблем історичного процесу.

ПРН 9. Здійснювати наукове дослідження у формі дисертаційної роботи на засадах критичного аналізу джерел та синтезу наукових нових знань і узагальнень та забезпеченої необхідним науково-довідковим апаратом для розв'язання важливої задачі в галузі історії та археології.

ПРН 11. Застосовувати сучасні теоретичні та методологічні досягнення історичної науки, методи та інструменти наукової та педагогічної діяльності за фахом.

ПРН 12. Застосовувати вміння працювати в міжнародному контексті та здійснювати спільні проекти у галузі історичної науки з європейськими та євроатлантичними інституціями.

6. Обсяг дисципліни

Вид роботи	Кількість годин
Лекції	26
Практичні заняття	26
Самостійна робота	98
<i>Разом</i>	<i>150</i>

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Кількість кредитів / годин	Вид підсумкового контролю	Нормативна / вибіркова
2021/2022	1	2	5/150	екзамен	нормативна

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «НумізMATика та історія грошового обігу» істотно підвищиться, якщо здобувач попередньо опанував та/або повторив матеріал дисциплін «Англійська мова за профілем наукової спеціальності», «Інформаційні технології в науковій діяльності», «Економічні аспекти історії України».

9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни «Нумізматика та історія грошового обігу» застосовується потужна матеріально-технічна база кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи: технічне обладнання (збільшувальні прилади, прилади вимірювання ваги і розмірів), мультимедійні засоби, спеціалізовані комп'ютерні лабораторії, персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, програмне забезпечення, вільний доступ до Інтернету, відкрита бездротова мережа Wi-Fi, .

10. Політика курсу

Академічна доброчесність: Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Відвідування занять: Відвідання занять – важлива складова навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції і практичні заняття курсу. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях: **Недопустимість:** запізень на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті студенти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: «Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ» (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf); «Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти» (<http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>); «Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти ЦНТУ»

<http://www.kntu.kr.ua/doc/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%9D%D0%9F%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%A6%D0%9D%D0%A2%D0%A3.pdf> ; «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ЦНТУ». Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/polozh_system_yakosti.pdf.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Introduction to Numismatics (Вступ до нумізматики)	2	2	8

Тема 2. Предмет нумізматики та її завдання. Нумізматичні інформаційні ресурси.	2	2	6
Тема 3. Технологія виготовлення монет.	2	2	6
Тема 4. Методика роботи з нумізматичним та боністичним матеріалом	2	2	6
Тема 5. Експертиза об'єктів нумізматики та боністики.	2	2	6
Тема 6. «The FLAME» Project (Framing the Late Antique and early Medieval Economy) (Princeton University).	2	2	10
Тема 7. Виникнення монет. Монети Стародавньої Греції.	2	2	10
Тема 8. Монети Стародавнього Риму	2	2	6
Тема 9. Монетна справа та грошовий обіг на території України в античну добу	2	2	8
Тема 10. Середньовічна нумізMATИКА	2	2	8
Тема 11. Монетна справа та грошовий обіг на території України в період середньовіччя	2	2	8
Тема 12. Нумізматика Нового і Новітнього часу	2	2	8
Тема 13. Грошовий обіг на українських землях у XVI-XX ст.	2	2	8
Разом за семестр	26	26	98

12. Система оцінювання та вимоги

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (стор. 32-33).\

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти під час вивчення дисципліни «Економічні аспекти історії України»

семестр	модулі	Кількість балів за видами робіт				Кількість балів за модуль	Кількість балів на семестровий контроль	Кількість балів за семестр
		лекції	ПЗ	СРС	Модульний контроль			

1	1	-	10	5	5	20	40	100
1	2	-	10	5	5	20		
1	3	-	10	5	5	20		

Рівень знань оцінюється:

«Відмінно» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання у процесі аналізу практичного матеріалу, висловлює власні міркування стосовно тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

«Добре» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, викладає його аргументовано, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює власні міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або у процесі аналізу практичного матеріалу.

«Задовільно» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх з майбутньою діяльністю.

«Незадовільно» / «Не зараховано» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Здобувачі, які не з'явилися на іспит без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Переведення підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, вираженої у балах, в екзаменаційну (залікову) за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється за відповідною шкалою.

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік: курсова робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
А	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
В	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89

C	ДОБРЕ – в цілому правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (С. 28-31).

13. Рекомендовані джерела та література:

1. Callataÿ, F. (de) 1997. L'histoire des guerres mithridatiques vue par les monnaies, Louvain-la-Neuve
2. Cribb, J. The origins of money - evidence from the ancient Near East and Egypt. 2004. Pp. 79-122 in G. Crapanzano (Ed.), *La Banca Premonetale - Contributi culturale e storici intorno alle prime forme di transazione mentaria*, Art Valley Association, Milan, Italy URL.: https://www.academia.edu/1639711/The_Origins_of_Money_evidence_from_the_ancient_Near_East_and_Egypt
3. Cribb, J. Money as a metaphor 1: Money is justice. 2005. Pp 417-438 *Numismatic Chronicle* URL.: https://www.academia.edu/1563377/Money_as_Metaphor_1_Money_is_Justice_the_origins_of_money_and_coinage
4. Definition of numismatics URL.: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/numismatics#h1>
5. Frank L. Holt *When Money Talks: A History of Coins and Numismatics*. Oxford University Press. 2021. Audible Audiobook – Unabridged. URL.: https://www.amazon.com/hz/audible/mlp/mfpdp/B09NPBF19L?ref=tmm_aud_title
6. Grierson P. *Numismatics*. London, Oxford and New York: Oxford University Press, 1975. 221 pp., 67 figs.
7. Keynes, J.M. What is money? *The Economic Journal*, 1914. 24(95), 419-421. URL.: <http://www.jstor.org/stable/2222005>
8. Hoover, O.D. 2012. *Handbook of Coins of Northern and Central Anatolia, Pontos, Paphlagonia, Bithynia, Phrygia, Galatia, Lykaonia, and Kappadokia (with Kolchis and the Kimmerian Bosporos), Fifth to First Centuries BC [The Handbook of Greek Coinage Series, Volume 7]*, Manchester-Lancaster, 352 p.
9. Mielczarek M. *Ancient Greek coins found in Central, Eastern, and Northern Europe*. Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, 1989. 205 c.
10. Mielczarek, M & Orlyk, V. New find of Olbian coins. Tarashcha district, Kyiv region, Ukraine. *Skhidnoievropeiskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 2019. № 13, P. 33–39.
11. Orlyk, V., & Orlyk, S. The New Find of a Bronze Coin of Kerkinitis in the Middle Dnieper Ukraine (Horodysche District, Cherkasy Region, Ukraine). *Danubius XXXVIII*, Supliment. 2020, 9-23.
12. Peter U., Stolba V.F. (2022). *Balkanraum und nördliches Schwarzmeergebiet*. in: *International Numismatic Council. Survey of Numismatic Research 2014–2020*, Vol. I & II, 188-251.
13. Pyzyk, M. Regional bias in late antique and early medieval coin finds and its effects on data: three case studies. *The Ukrainian Numismatic Annual*, 5, 2021, 197-210. <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2021-5-197-210>
14. Svizzero S. & Tisdell C. *Barter and the Origin of Money and Some Insights from the Ancient Palatial Economies of Mesopotamia and Egypt*. The University of Queensland. 2019. 28 pp. URL.: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-02274856/document>
15. *Sylloge Nummorum Graecorum, Volume IX. The British Museum Part 1: The Black Sea*: Martin J. Price
16. Анохин В.А. *Античные монеты Северного Причерноморья: каталог*. Киев. 2011. 328 с.
17. *Археология Украинской ССР : в 3 т. / И.И.Артеменко (гл. ред.) и др. Киев : Наук. думка, 1986. Т.2 : Скифо-Сарматская и античная археология. 589 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004509>*
18. *Археология Украинской ССР : в 3 т. / И.И.Артеменко (гл. ред.) и др. Киев : Наук. думка, 1986. Т.3 : Раннеславянский и древнерусский периоды. 573 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004510>*

19. Бойко-Гагарін А. С. Монети Центральної та Східної Європи XIV – XVII ст.: процеси виготовлення та фальшування. Дис. кан. іст. наук. Кіровоград, 2014.
20. Бойко-Гагарін А. С. Фальшивомонетництво в Україні в імперську добу (1795–1917): монографія. Переяслав: Домбровська Я.М., 2020. 396 с.
21. Брайчевський М. Нумізматики в темах давньої історії східнослов'янських племен. Історичні джерела та їх використання / Ред. кол.: І. Л. Бутич, І. П. Крип'якевич, Ф. П. Шевченко, К. Ф. Март'янов (відп. секр). АН Української РСР. Інститут історії; Архівне управління при Раді міністрів Української РСР. Вип. 1. К.: Наукова думка, 1964. 292 с.
22. Булатович С.А. Антична нумізматики. Навчальний посібник для студентів історичного факультету. Одеса., 2005.
23. Голиш Г.М. Основи нумізматики: навч. посібник. Черкаський національний ун-т ім. Богдана Хмельницького. 2.вид. Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2006. 313 с.
24. Гуржій, І., Деменко, Л. Видання з нумізматики у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. *Український нумізматичний щорічник*, (3), 2019. 136-146. <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2019-3-136-146>
25. Жданович О. В. Дослідницькі ресурси історичної тематики в мережі Інтернет: створення та використання: Дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 / О.В. Жданович ; НАН України, Ін-т історії України. К., 2010. 210 с.
26. Зварич В.В. Нумізматичний словник. Львів: ВО «Вища школа», 1972. 147 с. http://chtyvo.org.ua/authors/Zvarych_Volodymyr/Numizmatychnyi_slovyk/.
27. Зразюк З.О. Мінц-кабінет Київського університету св. Володимира: становлення, діяльність та доля колекції (1834 -1930-ті рр.). Дис. кан. іст. наук. Переяслав, 2021.
28. Карышковский П.О. 1988. Монеты Ольвии. Очерк денежного обращения Северо-Западного Причерноморья в античную эпоху. Киев: Наукова думка. 168 с.
29. Котляр М. Ф. Грошовий обіг на території України доби феодалізму. К.: Наук. думка, 1971. 174 с.
30. Котляр М.Ф. Нумізматики. Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во "Наукова думка", 728 с.: іл. [Електронний ресурс]. <http://www.history.org.ua/?termin=Numizmatyka>
31. Коцур В. Історіографія українського скарбознавства. *Український нумізматичний щорічник*, 1, 2017, 15-32.
32. Мизгін К. В. До питання критики нумізматичних джерел (на прикладі вивчення знахідок античних монет на території Східноєвропейського Барбарікуму). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Історія. 2015. № 1145, вип. 50. С. 182.
33. Мурзін В.Ю. Населення Скіфії та суміжних областей. Давня історія України: в 3-х томах . Том 2 : Скіфо-антична доба К., 1998. С.72-106. С.86.
34. Нечитайло, В. Інформаційний потенціал Інтернет-ресурсів у вивченні проблем грошового обігу України-Гетьманщини. *Соціум. Документ. Комунікація*, (7), 2019. 141-159. <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/231/175>
35. Ніколаєв М.І. 2020. Хронологія ольвійських «борисфенів». *Український нумізматичний щорічник*, (4), 14-42.
36. Нумізматики в системі історичних наук. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/5688/1/numiz%5B1%5D.pdf>
37. Орлик В. Знахідки монет Понтіїської держави Мітрідата Євпатора на території Дніпровського Правобережного Лісостепу. *Український історичний журнал* 2020 №6. С.93–103.

38. Орлик В. До питання існування грошового обігу на території Дніпровського Правобережного Лісостепу (V – I ст. до н.е.). Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти: тези доповідей I Міжнародної наукової конференції, 13 травня 2020 р. Кропивницький: ЦНТУ, С.9-13
39. Орлик В. Знахідки в басейні р. Тясмину мідних монет Ольвії з Деметрою та «істрійським» варіантом міської емблеми. *Український нумізматичний щорічник*. Вип.4. 2020. С.5-13.
40. Орлик В. До питання існування грошового обігу в населення лісостепової зони Правобережної Наддніпрянщини в V-I ст. до н.е. Проблеми і перспективи нумізматики Античної та Римської доби на теренах Південно-Східної Європи: тези доповідей I Міжнародного фахового семінару, присвяченого пам'яті В. О. Анохіна, 26 вересня 2019 року. Меджибіж-Житомир, 2021.С.9-11.
41. Орлик В. Рідкісний статер Кизікіна четвертої групи з Кіровоградщини. Актуальні проблеми нумізматики у системі спеціальних галузей історичної науки: тези доповідей VI-ї міжнародної наукової конференції, 17-18 вересня 2020 р. Переяслав – Кропивницький – Київ. 2021. 14-16.
42. Орлик В.М, Орлик С.В. Теоретико-методологічні та джерелознавчі проблеми економічної історії України. *Універсум історії та археології*. 2019. Дніпро. Том. 2 (27) Вип 2. С.5-27. Doi: 10.15421/26190201 URL: <http://uha.dp.ua/index.php/UHA/article/view/49> .
43. Орлик, В. Топографія знахідок в Україні монет держави Тевтонського ордену в Пруссії та її Лівонського відділення (зведені відомості по областях). *Український нумізматичний щорічник*, 1, 2017. 37-74. <https://numismatic-journal.com/index.php/journal/article/view/4/3>
44. Орлик, В.М. Інформаційний потенціал WEB-ресурсів у нумізматичних дослідженнях (на прикладі монет держав Хрестоносців). Матеріали наукової конференції з міжнародною участю «Архівознавчі та джерелознавчі галузі знань: проблеми взаємодії на сучасному етапі». 14 березня 2013 р., К., 129-133.
45. Скорый С., Зимовец Р. К проблеме товарно-денежных отношений у населения Восточноевропейской Лесостепи в скифскую эпоху. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Історичні науки. 2014. Вип. 21. С. 141-156.
46. Швець, О. Використання інформаційних ресурсів у нумізматичних дослідженнях. Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми нумізматики в системі допоміжних історичних дисциплін». 5-6 листопада 2015 р. Кіровоград–Київ–Переяслав-Хмельницький, 2015. 15-18. <http://www.skarb.khoz.ru/pdf/num-konf-ukr-2015.pdf#page=16>
47. Шостопа А.В. Надходження античних монет на Середнє Подніпров'я у скіфський період. Чигиринщина: історія і сьогодення. Матеріали V науковопрактичної конференції 12–13 листопада 2015 р. Черкаси, 2016. С.25-28.
48. Шостопа А.В. Скарби Черкащини. Черкаси, 2007. 119 с.
49. Шпортун, О. Нумізматичні веб-сайти України. *Forum Numizmatyczne, Pieniadz I Mennice: Studia I Materialy* 2016 1, 174-179. <http://skarbonka.ru/pdf/2016-forum-numizmatyczny-Augustow.pdf>
50. Шпортун, О. Проблеми використання сайту «Auction.violity.com» в нумізматичних дослідженнях. Збірник праць IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми нумізматики в системі допоміжних історичних дисциплін». 22-23 червня 2016 р. Кіровоград–Київ–Переяслав-Хмельницький, . 2016. 125-127. <http://skarbonka.ru/pdf/Perejaslav-2016.pdf#page=126>
51. Шуст Р. М. (2009). Нумізматика: історія грошового обігу та монетної справи в Україні: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 376 с. <https://pidruchniki.com/17810409/finans/numizmatika> .

Електронні ресурси

Електронна бібліотека «УКРАЇНІКА» - <http://irbis-nbuv.gov.ua/>

Інститут історії України - <http://history.org.ua/uk>

ЧТИВО електронна бібліотека - <http://chtyvo.org.ua/>

ІСТОРИЧНІ МАПИ - <http://izbornyk.org.ua/>

«The FLAME» Project (Framing the Late Antique and early Medieval Economy) (Princeton University) <https://coinage.princeton.edu/about/team/>